

існування механізму передачі ментально-емоційних, чуттєво-інтуїтивних імпульсів інформаційного характеру на білкову структуру клітини, зокрема клітині мозку. Цей механізм проєктує свою дію й на письмо включно. Тому доречно вивчення цього механізму в програмах почеркового дослідження.

Графологія як науковий напрямок, що досліджує рефлексивні рухи, пов'язаних з особливостями організації психіки людини, зокрема його характером, звичками, стереотипами мислення й поведінки, має включити у свою методологічну структуру вчення про принципи та імпульсний механізми передачі інформації, зокрема, обумовлення рухів у письмі.

Саме графологія з особливим предметом упритул наближена до наукового обґрунтування компліментарності матеріалістичної та інформаційної парадигм. Тому пріоритетними у своєму розвитку в цій науці мають бути: визначений предмет графології з позицій двох зазначених парадигм;

з позицій особливого методологічного характеру сформована система цих наукових знань;

у структурі предмету створена системна лексико-термінологічна частина;

створена програма спеціальної професійної підготовки кадрів, орієнтована на комплексний багатоаспектний галузевий підхід до формування предмету графології.

Література

1. Россинская Е. Р. Судебная экспертиза в гражданском, арбитражном, административном и уголовном процессе. – М.: Норма, 2005. – 656 с.

2. Брюс Липтон, Ph.D. Биология веры / Перев. с англ. – М.: ООО Издательство «София», 2008. – 256 с.

3. Гольдберг И.И. Почерк и Ваша личная жизнь. – М.: У-Фактория, 2008. – 159 с.

4. Томилин В. В. Основы судебно-медицинской экспертизы письма. – М.: Издательство «Медицина», 1974. – 255 с.

5. Щеголев И. В., Чернов Ю. Г. Графология XXI века. – СПб.: Питер, 2008. – 256 с.

6. Характер и почерк / Авт. – сост. И. Улезко, Д. Костина. – К.: НКП, 2008. – 288 с.

7. Татьяна Ки. Практическое пособие по космоэнергетике. – М.: Золотой теленок, 2007. – 220 с.

8. Тайны почерка. Шаг за шагом / авт.-сост. В. Надеждина. – Минск: Харвест, 2009. – 415 с.

9. Назначение и производство криминалистических экспертиз // Пособие для следователей и судей // Под ред. А. П. Аринушкина, А. И. Винберга, А. Р. Шляхова. – М.: Юридическая литература. – 1976. – 292 с.

Калянова О. Д.,

кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник
відділу організації наукової роботи
ОДУВС
Надійшла до редакції: 19.05.2015

УДК 343.1(477)

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Копіца О. В.

Проаналізовано проблемні питання, що виникають при застосуванні запобіжних заходів під час судового провадження. Розкрито особливості продовження запобіжних заходів. Запропоновані шляхи подолання існуючих вад на законодавчому рівні.

Ключові слова: запобіжні заходи, затримання, обвинувачений, підготовче судове засідання, суд, судове провадження, судовий розгляд, тримання під вартою.

Проанализированы проблемные вопросы, возникающие при применении мер пресечения во время судебного производства. Раскрыты особенности продления мер пресечения. Предложены пути преодоления существующих недостатков на законодательном уровне.

Ключевые слова: задержание, меры пресечения, обвиняемый, подготовительное судебное заседание, содержание под стражей, суд, судебное производство, судебное разбирательство.

Analysis has been given to the problematic issues that come up in application of preventive measures in criminal court proceedings. Special aspects of the preventive measures extension have been explored. There have also been offered the ways how to overcome existing shortcomings at the legislative level.

Keywords: apprehension, court trial, defendant,
© О.В. Копіца, 2015

detention pending trial (judicial custody), preparatory hearing, preventive measures.

Прийнятий 13 квітня 2012 р. Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) [1] суттєво модернізував порядок здійснення кримінального провадження, запровадив низку нових інститутів, до яких слід віднести інститут слідчого судді, заходів забезпечення кримінального провадження, негласних слідчих (розшукових) дій, укладення угод тощо. Аналіз його новацій свідчить про те, що законодавець не просто оновив кримінальне процесуальне законодавство, а здійснив його докорінні зміни, що по суті, мають наслідком зміну парадигми кримінального процесу, сталих підходів до розуміння його засадничих положень [2, 5].

Система кримінального правосуддя повинна бути ефективною не тільки тому, що від неї залежить законне, обґрунтоване та справедливе вирішення кримінальних проваджень, а й тому, що саме від цієї системи залежить захист ідеалів та свобод людини, демократії, законності та справедливості, побудова правової держави та громадянського суспільства [3, 7].

Саме тому новели, впроваджені новим КПК України, потребують ретельного дослідження з метою їх однакового та ефективного правозастосування.

Однією з таких новел є заходи забезпечення кримінального провадження, серед яких особливе місце займають запобіжні заходи.

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
ПРАВНИЧИЙ ЧАСОПИС**

Проблеми застосування запобіжних заходів в своїх дослідженнях вивчали К.Г. Горелкіна, Ю.М. Грошевий, С.М. Смоков, О.І. Тіщенко, О.Г. Шило та інші провідні науковці.

Разом з тим, чисельна кількість праць щодо застосування запобіжних заходів, зокрема під час судового провадження, ще й досі недостатньо розкриває значний обсяг проблемних питань. Ми вважаємо за необхідне зосередити увагу на вивченні особливостей застосування запобіжних заходів під час судового провадження відповідного до вимог сучасного кримінального процесуального законодавства в означеній сфері.

У сфері кримінального провадження особливого значення набуває така засада, як розумність строків (ст. 7 КПК України).

Враховуючи практику Європейського суду з прав людини, положення КПК України, на думку В.Я. Тація, можна визначити, що під розумним строком доцільно розуміти найкоротший строк розгляду і вирішення кримінальної справи, проведення процесуальної дії або винесення процесуального рішення, який достатній для надання своєчасного (без невинувачених зволікань) судового захисту порушених прав, свобод та інтересів, досягнення мети процесуальної дії та взагалі завдань кримінального провадження [4, 87].

У зв'язку з цим особливу увагу привертає питання дотримання засади розумності строків при застосуванні запобіжних заходів під час судового розгляду. Адже в змісті досліджуваної нами проблеми в правничій літературі та нормативно-правових актах залишаються не повною мірою розкритими такі складності в застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження:

1) порядок продовження строку тримання під вартою на стадії підготовчого провадження;

2) порядок продовження строку тримання під вартою на стадії судового розгляду;

3) затримання особи без ухвали слідчого судді, суду.

Тому метою нашої статті є дослідження проблемних питань застосування запобіжних заходів під час судового провадження, а також пропозиція шляхів їх вирішення на законодавчому рівні.

Обрана мета конкретизується такими задачами:

- окреслити проблемні питання, що виникають під час застосування запобіжних заходів під час підготовчого судового засідання;

- розглянути особливості застосування запобіжних заходів на стадії судового розгляду;

- проаналізувати строки затримання особи без ухвали слідчого судді, суду з точки зору їх достатності для повноцінного збирання матеріалів, що можуть бути підставою для обрання запобіжного заходу;

- розробити чіткі рекомендації по усуненню існуючих вад.

Належне застосування запобіжних заходів, поєднане з точним і неухильним дотриманням діючого законодавства, сприятиме забезпеченню права особи на свободу та особисту недоторканність (ст. 29 Конституції України [5]), яке є одним із найважливіших прав людини. Воно неодноразово проголошувалося та закріплювалося міжнародним співтовариством у різних міжнародно-правових документах. Зокрема, у Загальній декларації прав людини 1948 р. (ст. 3), Міжнародному пакті про громадянські і політичні права 1966 р. (ст. 9), Європейській конвенції про захист прав і основних свобод людини

1950 р. (ст. 5) [6, 84].

Отже, запобіжні заходи - це різновид заходів забезпечення кримінального провадження передсудового характеру, які застосовуються слідчим суддею або судом за наявності підстав і в порядку, встановленому законом відносно підозрюваного, обвинуваченого з метою забезпечення виконання покладених на нього процесуальних обов'язків, а також запобігання спробам його можливої неправомірної поведінки [2, 298].

Запобіжні заходи, на думку С.М. Смокова, є важливою складовою всієї кримінально-процесуальної форми. Вони забезпечують стабільність процесуальних відносин, перешкоджаючи підозрюваному, обвинуваченому "вийти з поля зору" органів кримінального переслідування. Вони створюють умови для належного здійснення доказування. І нарешті, запобіжні заходи є засобом реалізації прав учасників процесу [7, 58].

У ході застосування запобіжних заходів перед судовими і правоохоронними органами нашої держави виникають певні проблеми, які потребують обов'язкового врегулювання.

По-перше, згідно з ч. 3 ст. 315 КПК України "під час підготовчого судового засідання суд за клопотанням учасників судового провадження має право обрати, змінити чи скасувати заходи забезпечення кримінального провадження, у тому числі запобіжний захід, обраний щодо обвинуваченого. ... За відсутності зазначених клопотань сторін кримінального провадження застосування заходів забезпечення кримінального провадження, обраних під час досудового розслідування, вважається продовженням". Не є зрозумілим, яким чином може вважатися продовженням, за відсутності відповідного клопотання, такий запобіжний захід, як тримання під вартою, а якщо його продовжено - то на який строк.

До речі, зазначені недоліки потребують врегулювання на законодавчому рівні.

По-друге, перед стороною обвинувачення постає також проблема своєчасного продовження запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою на стадії судового розгляду.

Так, згідно з ч. 3 ст. 331 КПК України "незалежно від наявності клопотань суд зобов'язаний розглянути питання доцільності продовження тримання обвинуваченого під вартою до спливу двомісячного строку з дня надходження до суду обвинувального акта, ... чи з дня застосування судом до обвинуваченого запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою..." Але двомісячний строк тримання обвинуваченого під вартою може минути раніше спливу двомісячного строку з дня надходження до суду обвинувального акта. Отже, указана проблема також потребує нормативного врегулювання.

По-третє, статтею 211 КПК України передбачено строк затримання особи без ухвали слідчого судді, суду, який не може перевищувати сімдесяти двох годин з моменту затримання. Окрім того, затримана без ухвали слідчого судді, суду особа не пізніше шістдесяти годин з моменту затримання повинна бути звільнена або доставлена до суду для розгляду клопотання про обрання стосовно неї запобіжного заходу.

Разом з тим, практика органів досудового розслідування свідчить про те, що шістдесятигодинний строк є занадто малим для повноцінного збирання матеріалів, достатніх для обрання слідчим суддею

запобіжного заходу, а особливо – тримання під вартою. З метою уникнення складних ситуацій, пов'язаних із неповнотою збору матеріалів для обрання запобіжного заходу, пропонуємо збільшити строки затримання і доставки особи до суду строком до 10 діб.

Для вирішення означених проблем пропонуємо внести наступні зміни в Кримінальному процесуальному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2013 р., №№ 9-13, ст. 88):

1) статтю 211 доповнити частиною третьою такого змісту:

“3. У випадках, якщо для обрання затриманому запобіжного заходу необхідно додатково вивчити дані про особу затриманого чи з'ясувати інші обставини, які мають значення для прийняття рішення з цього питання, то слідчий суддя вправі продовжити затримання особи до десяти діб, про що виноситься ухвала”;

2) частину третю статті 315 після слів “суд за клопотанням учасників судового провадження має право обрати” доповнити словом “продовжити”;

3) перше речення частини третьої статті 331 викласти в такій редакції:

“3. Незалежно від наявності клопотань суд зобов'язаний розглянути питання доцільності продовження тримання обвинуваченого під вартою до спливу двомісячного строку з дня застосування слідчим суддею до підозрюваного або судом до обвинуваченого запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою”.

Проведене нами дослідження щодо проблемних питань застосування запобіжних заходів під час судового провадження сприяло розробленню пропозицій щодо усунення існуючих вад.

У статті висвітлені дискусійні аспекти щодо порядку продовження строку тримання під вартою на стадіях підготовчого провадження й судового розгляду, аргументована необхідність внесення й безпосередньо розроблені зміни та доповнення до КПК України, направлені на уникнення прогалин у кримінальному процесуальному законодавстві.

Перспективними напрямками дослідження обраної теми є підстави затримання особи без ухвали слідчого судді, суду, врегулювання яких істотно зменшить коло проблемних питань з цього приводу.

Уважаємо, що вказані пропозиції сприятимуть підвищенню ефективності застосування запобіжних

заходів і, як наслідок цього, – забезпеченню швидкого, повного й неупередженого розслідування кримінальних правопорушень, захисту прав і законних інтересів будь-якої особи, залученої до сфери дії кримінальної юстиції, від незаконного, необґрунтованого обвинувачення, засудження, обмеження її прав і свобод.

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]: закон України від 13.04.2012 р. із змін., внес. згідно із Законами України: за станом на 16.08.2015 р. № 613-19. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. – Назва з екрана.

2. Кримінальний процес [Текст]: підручник / [Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін.]; за ред.: В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило. – Харків: Право, 2014. – 824 с.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України [Текст]: науково-практичний коментар / [відп. ред.: С.В. Ківалов, С.М. Міщенко, В.Ю. Захарченко]. – Харків: Одиссей, 2013. – 1104 с.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України [Текст]: наук.-практ. коментар: у 2 т. Т. 1 / [О.М. Бандурка, Є.М. Блажівський, Є.П. Бурдоль та ін.]; за заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, А.В. Портнова. – Харків: Право, 2012. – 768 с.

5. Конституція України [Електронний ресурс]: закон України від 28. 06. 1996 р. № 254к/96-ВР із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду: за станом на 15.05.2014 р. № v005p710-14. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>. – Назва з екрана.

6. Коментар до Конституції України [Текст] / [В.Б. Авер'янов, В.Ф. Бойко, В.І. Бордюк та ін.]. – К.: Інститут законодавства ВРУ, 1996. – 376 с.

7. Смоков С.М., Горелкіна К.Г. Гарантії застосування заходів процесуального примусу у кримінальному судочинстві України: [монографія] / С.М. Смоков, К.Г. Горелкіна. – Одеса: Астропринт, 2012. – 152 с.

*Копіца О.В.,
кандидат юридичних наук,
суддя апеляційного суду Одеської області
Надійшла до редакції: 08.04.2015*

УДК 343.985:343.915

ЗНАЧЕННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КРАДІЖОК, УЧИНЕНИХ НЕПОВНОЛІТНИМИ, ДЛЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Ковальова О. М.

У науковій статті надається криміналістична характеристика крадіжок, учинених неповнолітніми, а також визначається значення цієї характеристики під час проведення досудового розслідування.

Ключові слова: кримінальне провадження, криміналістична характеристика, крадіжка, неповнолітні особи, органи досудового розслідування, злочин, тактика розслідування.

В даній науковій статті представлено криміналістичну характеристику краж, совершених несовершеннолетними, а также определяется значение
© О.М. Ковальова, 2015

данной характеристики при проведении досудебного расследования.

Ключевые слова: уголовное производство, криминалистическая характеристика, кража, несовершеннолетние лица, органы предварительного расследования, преступление, тактика расследования.

In this scientific article given criminological characteristics of thefts committed by minors, and determine the value of the properties during the pre-trial investigation.

Keywords: criminal proceedings, forensic characterization, theft, minors, pre-trial investigation, crime

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
ПРАВНИЧИЙ ЧАСОПИС**